

1926 27-9-1926

શ્રી

પાણ્ડવ ગીતા.

Res No 94

સન્નિવૃત્ત ઉપરથી શુદ્ધ ગુજરાતીમાં ભાષાન્તર કરનાર.
વે. શા. સં શાસ્ત્રી પ્રહલાદજીભાઈ અમથારામ

પંચાંગી-આચાર્ય-જગદેશભાઈ.

છપાવી શ્રીસિદ્ધ કરનાર,

દાકતર ચુનીલાલ જોડીચુનદાસ.

૧. કાળુપુર શ્રીજગદેશભાઈ પોળમાં, કાનજી પદવાનના
ખાંચામાં-અમદાવાદ.

૨. શ્રીરજાસન પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં શાહુ પેતીલાલ કોશવલાલે
કાળુપુર શ્રીજગદેશભાઈ પોળ-અમદાવાદ.

સંવત ૧૯૮૨

સને ૧૯૨૬

પ્રત ૨૦૦૦

આવૃત્તિ ૧ થી

કિંમત સડપચોળ.

૧૩૧૫૭

ઉપોદ્ધાત.

સર્વે હરિજનોને આત્મચિન્તવન કરાવનાર, તથા ભગવાન
“શ્રીમધ્વચન્દ્ર”ના સ્વરૂપને ઓળખાવનાર, તેમજ જેમના નામનો
તથા ગુણનો અપાર મહિમા વર્ણવ્યો છે, તે આ પાંડવગીતાના
મૂળ ઉપરથી ગુજરાતીમાં ભાષાંતર વે. શા. સં. શાસ્ત્રીજી
પ્રહ્લાદજીભાઈ અમથારામ પંચોળી, ગામ ચરાડાવાળા એમણે કર્યું
છે. અને આ પાંડવગીતાનામનું સ્તોત્ર દાકતર સાહેબ ચુનીલાલ
જેડીશનદાસે પોતાનાં સ્વર્ગસ્થ ધર્મપત્નિ બાઈ પરસન બાઈના
સ્મરણાર્થે સંવત ૧૯૮૨ના અશાઠ સુદી ૨ ના રોજ છપાવ્યું
છે. યોગ્ય ભક્તોને અને નિરંતર પાઠ કરનારાઓને વિના
મૂલ્યે આપવામાં આવશે.

ભગવાનું ઠેકાણું:—

૧ પટેલ મોહનલાલ ધનાભાઈ.

ઠે. પ્રેમ હરવાળામાં શ્રીયુત ૧૦૦૮ શ્રી સરયુદાસજી

મહારાજજીના મંદીરમાં—અમદાવાદ.

૨ દાકતર ચુનીલાલ જેડીશનદાસ શાહ.

ઠે. રાજમહેતાની પોળ, કાનજી દીવાનના ખાંચામાં

કાગુપુર,—અમદાવાદ.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૩૧૫૭ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ પાંચગાન

વિષય ૫૨૨: ૪૯૭

પાંડવગીતા

૪૨૭૪૫૬
વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ

શ્રીમણેશાયનમઃ ॥ પાંડવ ઉવાચ ॥ પ્રહ્લાદ નારદ પ-
રાશર પુણ્ડરીક, વ્યાસાંતરીષ શુક શૌનક ભીષ્મ-
દાલ્ભ્યાન્ ॥ સ્વમાંગદાર્જુન વસિષ્ઠ વિમીષણાદિ-
ન્પુણ્યાનિમાન્પરમ ભાગવતાન્સ્મરમિ ॥ ૧ ॥

શ્રી મણેશાયનમઃ શ્રીસદ્ગુરુ ચરણ કમળેષ્વર્યોત્તમઃ
અથ ટીકાઃ-પ્રહ્લાદજી, નારદજી, પરાશરઋષિ, પુંડ-
રીક, વ્યાસજી, અમ્બરીષરાજ, શ્રી શુકદેવજી, શૌનક
ઋષિ, ભિષ્મપિતા, દ્રૌપદ્ય ઋષિ, રૂકમાંગદ, અર્જુનજી,
વસિષ્ઠ ઋષિ, વિમીષણ વિગેરે પરમ પવિત્ર પરમા-
ત્માના ભક્તોનું હું સ્મરણ કરું છું. ॥૧॥

॥ લોમહર્ષણ ઉવાચ ॥ ધર્મોવિવર્ધતિ યુધિષ્ઠિર કીર્તિ-
નેન પાપં પ્રણશ્યતિ વૃકોદર કીર્તનેન ॥ શત્રુર્વિન-
શ્યતિ ધનંજય કીર્તનેન માદ્રીન્તૌ કથયતા નભ-
વંતિરોગાઃ ॥ ૨ ॥

સોમહર્ષણુ ઋષિ કહે છે:-યુધિષ્ઠિરનું નામ કિર્તન કરવાથી ધર્મની વૃદ્ધિ થાય છે, ભીમસેનનું નામ કિર્તન કરવાથી સર્વ પાપ નાશ પામે છે, અર્જુનનું નામ કિર્તન કરવાથી શત્રુનો નાશ થાય છે, અને સહદેવ તથા નકુલનું નામ કિર્તન કરનારાઓને રોગ થતા નથી. ॥૨॥

॥ બ્રહ્મોવાચ ॥ યેમાનવા વિગતરાગ પરાવરજ્ઞા નારાયણંસુરગુરંસતતંસ્મરંતિ ॥ ધ્યાનેન તેનહત કિલ્બિષ ચેતનાસ્તે માતુઃ પયોધરસં ન પુનઃ પિબંતિ ॥૩॥

બ્રહ્માજી કહે છે:-જે મનુષ્યો સંસારમાં પ્રીતિવાળા નથી અને સગુણ નિગુણ એવા ઇશ્વરના સ્વરૂપને જાણે છે, તથા દેવોના ગુરૂ નારાયણને નિરંતર સંભારે છે; તે માણસો પરમાત્માના કિયાનથી અંતઃકરણ શુદ્ધ થવાથી માતાના દુધને ફરી પીતા નથી. તાત્પર્ય કે તેમને ફરીથી સંસારમાં આવવું પડતું નથી. ॥૩॥

॥ ઇંદ્રઽવાચ ॥ નારાયણોનામ નરોનરાણાં પ્રસિદ્ધ-
ચૌરઃ કથિતઃ પૃથિવ્યામ્ ॥ અનેક જન્માર્જિત પાપ-

સંચયં હરત્યશ્વેષં સ્મરતાં સદૈવ ॥ ૪ ॥

ઈન્દ્ર કહે છે:-પૃથ્વીમાં ચોરી કરનારા ચોર ધણુ છે, પરન્તુ તે સર્વ પૈકી નારાયણુ શ્રી હરિ સર્વ શ્રેષ્ઠ ચોર છે કારણ કે, ચોર લોકો માત્ર દ્રવ્ય વસ્તુને જ ચોરી જાય છે; અને આ નારાયણુ નામના ચોર તો પોતાનું સ્મરણ કરનારાનાં અનેક જન્મનાં અદ્રવ્યરૂપ પાપના ઢગલાઓને ચોરી જાય છે. ॥૪॥

॥ યુધિષ્ઠિર ઉવાચ ॥ મેઘદયામં પીતકૌશલે વાસં
શ્રી વત્સાંકંકૌસ્તુભોદ્ધાસિતાંગમ્ ॥ પુણ્યોપેતં પુંડરી-
કાયતાક્ષં વિષ્ણુ વંદે સર્વ લોકૈકનાથમ્ ॥ ૫ ॥

યુધિષ્ઠિર કહે છે:-મેઘના જેવા શ્યામ શરીરવાળા, પીળાં પીતાંબર ધારણ કરનાર, શ્રી વત્સચિન્હ જેમની છાતીમાં છે, કૌસ્તુભમણિથી જેમનું શરીર શોભે છે, તથા પુણ્યથી યુક્ત કમળના જેવાં સુંદર જેમનાં નેત્ર છે એવા સર્વ જગતના સ્વામી શ્રી વિષ્ણુ ભગવાનને નમસ્કાર કરું છું. ॥૫॥

॥ મીમંસેન ઉવાચ ॥ જલૌઘમગ્ના સચરાચરાધરા

વિષાળકોટયાશ્વિલવિશ્વમૂર્તિના ॥ સમુદ્ધૃતાયેનવ-
રાહરૂપિણા સમેસ્વયંમૂર્ભગવાન્પ્રસીદતામ્ ॥૬॥

ભીમસેન કહે છે:-સર્વ જગત જેનું સ્વરૂપ છે
એવા જે વરાહ ભગવાને સ્થાવર જંગમ સાથે પ્રણય
કાળના મહાજળમાં ડુબેલી પૃથ્વી પોતાના હાંતની
અણી ઉપર ચઢાવીને બહાર કાઢી, તે પોતાની ઇન્દ્રિયો
પ્રગટ થએલા વરાહ ભગવાન મને પ્રસન્ન થાઓ. ॥૬॥
॥ અર્જુન ઉવાચ ॥ અર્ચિત્યમઘ્યક્તમનંતમઘ્યયં
વિમું પ્રમું ભાવિત વિશ્વ ભાવનમ્ ॥ ત્રૈલોક્ય વિસ્તા-
રવિચારકારકં હરિં પ્રપન્નોસ્મિ ગતિં મહાત્મનાઃ ॥૭॥

અર્જુન કહે છે:-જે પરમાત્મા મનના વિષયમાં આ-
વતા નથી, અર્થાત્ મન જેમનું ચિંતન કરી શકતું
નથી, નેત્ર વિગેરે ઇન્દ્રિયોથી જે દ્રશ્ય થતા નથી; જે-
મના સ્વરૂપનો અંત નથી, જે અવિનાશી છે, અને સર્વ
ઠેકાણે વ્યાપી રહેલા છે, જે સર્વ સામર્થ્ય ધારણ કરે
છે અને સમગ્ર વિશ્વની રચના કરનાર તથા ત્રણ લો-
કોના વિસ્તારનો વિચાર કરનાર, મહાત્માઓની ગતિ-

૩૫, તથા શરણ લેનાર ભક્તોના પાપને હરણ કરનાર
શ્રી હરિનું હું શરણ લઉ છું. ॥૭॥

॥ नकुल उवाच ॥ यदि जलद्वयं स्तात्कालपाशानु-
बद्धो यदिच कुलविहीने जायते पक्षि कीटे ॥ कृमि-
शतमपि गत्वा जायते चांतरात्मा मम भवतु हृदि-
स्थे केशवे भक्तिरेका ॥ ८ ॥

નકુલ કહે છે:-કાતપાસથી બધાએત્રો મસો જી-
વાત્મા લલે નીચિ યોનિમાં, કુલહીન મનુષ્ય જાતિમાં.
તથા તેથી પણ નીચિ કૃમી, કીટ યોનિમાં સેંકડોવાંર
જન્મે પરન્તુ અંતર્યામી કેશવમાં લક્ષિત પ્રાપ્ત થાય
એજ ઇચ્છું છું. ॥૮॥

॥ सहदेव उवाच ॥ तस्य यज्ञ वराहस्य विष्णोरतुल-
तेजसः ॥ प्रणामं ये प्रकुर्वन्ति तेषामपि नमो नमः ॥९॥

સહદેવ કહે છે, યજ્ઞ વરાહ અવતાર ધારણ કરનાર
અને અત્યંત જેમનું તેજ છે, એવા વિષ્ણુ ભગવાનને
જેઓ નમસ્કાર કરે છે તે પુરુષોને હું વારંવાર તમ-
સ્કાર કરું છું. ॥ ૬ ॥

॥ કુંત્યુવાચ ॥ સ્વકર્મફલનિર્દિષ્ટાં યાંયાંયોર્નિવ્રજા-
મ્યહમ્ ॥ તસ્યાંતસ્યાંહૃષીકેશત્વયિભક્તિર્દૃઢાસ્તુગે ॥

૧ કુંતાજી કહે છે:-હે ઇન્દ્રિયોના નિયન્તા ઇશ્વર,
મારા પોતાના કરેલાં કર્મ પ્રમાણે મને મળેલી જે
જે યોનિમાં હું જાઉં; ત્યાં ત્યાં મને દૃઢભક્તિ પ્રાપ્ત
થશે એમ મારી પ્રાર્થના છે. ॥ ૧૦ ॥

॥ માદ્ર્યુવાચ ॥ કૃષ્ણે રતાઃ કૃષ્ણ મનુસ્મરંતિ
રાત્રૌ ચ કૃષ્ણં પુનરુત્થિતાયે ॥ તે ભિન્નદેહાઃ પ્ર-
વિશંતિ કૃષ્ણં હવિર્યથા મંત્ર હુતં હુતાશં ॥ ૧૧ ॥

માદ્રી કહે છે:-શ્રી કૃષ્ણમાં સંપૂર્ણ પ્રીતિવાળા જે
પુરૂષો રાત્રિ દિવસ શ્રી કૃષ્ણનું સ્મરણ કરે છે; તે પુ-
રૂષો જેમ અગ્નિમાં શ્રદ્ધાથી હોમેલું હુત દ્રવ્ય ભગવા-
નને પહોંચે છે, તેમ શરીરનો ત્યાગ થવા પછી શ્રી
કૃષ્ણના સ્વરૂપને પામે છે. ॥ ૧૧ ॥

॥ દ્રુપદુવાચ ॥ કીટૈષુપક્ષિષુમૃગેષુસરીસૃપેષુ રક્ષઃ
પિશાચમનુજેષ્વપિયત્રયત્ર ॥ જાતસ્યમેભવતુકેશવ
ત્વત્પ્રસાદાત્વય્યેવભક્તિરચ્છલાઽવ્યભિચારિણીચા ॥ ૧૨ ॥

કુપદ રાજ કહે છે:-હે કેશવ ! કીડા, પક્ષિ, પશુ, મૃગાદિક અને સરપોલીયાં વિગેરે અથવા રાક્ષસ, પિશાચ, અને મનુષ્ય વિગેરે જે જે શરીરમાં મારો જન્મ થાય; તે તે શરીરમાં તમારી કૃપાથી તમારા ચરણમાં દ્રઢ અને એક સરખી ભક્તિ સદા મને મળજે, એ માગું છું. ॥ ૧૨ ॥

॥ સુભદ્રોવાચ ॥ ઈકોપિ કૃષ્ણસ્ય કૃતઃ પ્રણામો દશાશ્વમેધા વમૃથેન તુલ્યઃ ॥ દશાશ્વમેધી પુનરેતિ જન્મ કૃષ્ણ પ્રણામી ન પુનર્મવાય ॥ ૧૩ ॥

સુભદ્રાજી કહે છે:-દશ અશ્વમેધ યજ્ઞના અવંભૃથ સ્નાન (યજ્ઞના અંતે સ્નાન કરવું તે)ના ફળ કરતાં પણ એકવાર શ્રી કૃષ્ણને કરેલા પ્રણામનું ફળ વધારે છે, કારણ કે દશ અશ્વમેધના અવભૃથ સ્નાન કરનારને ફરીથી જન્મ લેવો પડે છે; પણ શ્રી કૃષ્ણને પ્રણામ કરનારને તો ફરીથી જન્મ લેવો પડતો નથી. ॥ ૧૩ ॥

॥ અભિમન્યુ રુવાચ ॥ ગોવિંદ ગોવિંદ હરે મુરારે ગોવિંદ ગોવિંદ રયાંગ પાળે ॥ ગોવિંદ ગોવિંદ મુકુંદ કૃષ્ણ ગોવિંદ ગોવિંદ નમો નમસ્તે ॥ ૧૪ ॥

અભિમન્યુ કહે છે:—હે ગોવિન્દ, હે ગોવિન્દ, હે હરે, હે મુરારે, હે ગોવિન્દ, હે ગોવિન્દ, હે રથાંબખણે, (રક્ષતું પૈડું હાથમાં ધારણ કર્યું છે જેણે એવા) હે ગોવિન્દ, હે મુકુન્દ, હે કૃષ્ણ, હે ગોવિન્દ, હે ગોવિન્દ, આપને હું વારંવાર નમસ્કાર કરું છું ॥ ૧૪ ॥

॥ ધૃષ્ટદ્યુમ્ન ઉવાચ ॥ શ્રીરામ નારાયણ વાસુદેવ ગો-
વિન્દ વૈકુંઠ મુકુન્દ કૃષ્ણ ॥ શ્રીકેશવાનંત નૃસિંહ વિ-
ષ્ણો માંત્રાહિ સંતાર ભુજંગ દષ્ટમ્ ॥ ૧૫ ॥

ધૃષ્ટદ્યુમ્ન કહે છે, હે શ્રીરામ હે નારાયણ હે વાસુ-
દેવ હે ગોવિન્દ હે વૈકુંઠ હે મુકુન્દ હે કેશવ હે અનંત
હે નૃસિંહ હે વિષ્ણો સંસારરૂપિ સર્પ જેને ડસ્યો છે,
એવો જે હું તેનું રક્ષણ કરો ॥ ૧૫ ॥

॥ સાત્યકિરુવાચ ॥ અગ્રમેયહરેવિષ્ણો કૃષ્ણ દામોદ-
રાચ્યુત ॥ ગોવિંદાનંત સર્વેશ વાસુદેવ નમોસ્તુતોરક્ષ

સાત્યકિ કહે છે:—હે અગ્રમેય, હે હરે, હે વિષ્ણો,
હે કૃષ્ણ, હે દામોદર, હે અચ્યુત, હે ગોવિન્દ, હે
અનંત, હે સર્વેશ, હે વાસુદેવ, હું આપને નમસ્કાર
કરું છું ॥ ૧૬ ॥

॥ ઉદ્ધવઉવાચ ॥ વાસુદેવં પાત્યજ્યં ચોન્ન્યં દેવમુપા-
સતે ॥ તૃષિતોજાન્હવીતીરે કૂપંચનાત મતિઃ॥૧૭॥

ઉદ્ધવજી કહે છે:-વાસુદેવ ભગવાનનો ત્યાગ કે-
રીને ખીજ દેવની ભક્તિ કરનાર માણસ, તરશ્યો થ-
એલો માણસ જેમ શ્રી ગંગાજીના કિનારે કૂવો ખોદવા
બેસે; તેની માફક બુદ્ધિહીન બાણવો. ॥ ૧૭ ॥

॥ ધૌમ્યઉવાચ ॥ અપાં સમીપે ત્વનાસનસ્થિતૌ દિ-
વાચરાત્રૌચ યથાઽધિગચ્છતા ॥ યદ્યસ્તિ કિંચિત્સુકૃ-
તં કૃતં મયા જનાર્દન સ્તેન કૃતેમ તુણ્યતુ ॥ ૧૮ ॥

ધૌમ્ય ઋષિ કહે છે:-જાણશોયો ઉપર, મુતાં, બેસે-
તાં, રાત્રે, દિવસે, હરતાં, કરતાં, જો કંઈ મેં સતકર્મ
કર્યું હોય તો તે સર્વ હું અર્પણ કરું છું; જેથી જના-
ર્દન ભગવાન મને પ્રસન્ન થાયો. ॥ ૧૮ ॥

॥ ઈંજયઉવાચ ॥ આર્તા વિષળ્લાઃ શિથિલાશ્ચ
મીલા ધૌરેષુવ્યાઘ્રાદિષુ વર્ચમાનાઃ ॥ સંકીર્ત્ય નારા-
યણશબ્દ માત્રં વિમુક્ત દુઃસ્વાઃ સુસિમો મવંતિ ॥૧૯॥

સંજય કહે છે:—દુઃખીઆરા, ખિન્ન થએલા, શિ-
થિત અને ભયભીત બનેલા, તથા સીંહ બિગેરે ભયંકર
પ્રાણીઓ વચ્ચે સપડાએલા માણસો; માત્ર નારાયણનું
નામ લેવાથીજ સર્વ દુઃખથી છુટી પરમ મુખને પામે
છે. ॥ ૧૯ ॥

॥ અકૂરુરુવાચ ॥ અહાંહિનારાયણ દાસ દાસદાસા-
નુદાસ સ્યચ્ચદાસ દાસઃ ॥ અન્યેભ્ય ઈશો જગતો
નરાણાં તસ્માદહં ચાન્ય તરોસિ લોકે ॥ ૨૦ ॥

અકુરુરુ કહે છે:—હું નારાયણના દાસના દાસના
સાધારણ દાસનો દાસ છું, જગતના ઇશ્વર પ્રીત છે,
અને હું તેમનાથી બુદ્ધ છું ॥ ૨૦ ॥

॥ વિદુર ઉવાચ ॥ વાસુદેવસ્ય યે ભક્તાઃ શાંતા સ્તદ્વત-
માનસાઃ ॥ તેષાં દાસસ્ય દાસોહં ભવેયં જન્મ
જન્માનિ ॥ ૨૧ ॥

વિદુરુ કહે છે:—શાન્ત અંતઃકરણવાળા, અને
વાસુદેવ ભગવાનમાં જેમનું અંતઃકરણ નિરંતર શાન્ત
થયું છે, એવા માહાત્માઓનો હું દરેક જન્મમાં દાસ
થાઉં એવી હું પ્રાર્થના કરું છું ॥ ૨૧ ॥

॥ भीष्म उवाच ॥ विपरीतेषुकालेषुपरिक्षीणेषु बंधु-
षु ॥ त्राहिमांकुपया कृष्ण शरणागत वत्सल ॥२१॥

ભીષ્મપિતા કહે છે:—શરણુમાં આવેલા હવ
ઉપર પ્રીતિ રાખનાર હે શ્રી કૃષ્ણ ! સમય બદલાઈ
જવાથી બંધુઓનો ક્ષય થયો છે, તો હવે આપ
દયાથી મારી રક્ષા કરો. ॥ ૨૨ ॥

॥ द्रोणाचार्य उवाच ॥ ये ये हताश्चक्रधरेणराजं
स्त्रैलोक्य नाथेन जनार्दने न ॥ ते ते नरा विष्णु
पुरं प्रयाताः क्रोधोपि देवस्य वरेण तुल्यः ॥२३॥

દ્રોણાચાર્યજી કહે છે:—હે રાજા ! ત્રણ લોકના
સ્વામી, હાથમાં સુદર્શન ચક્ર ધારણ કરનાર શ્રી કૃષ્ણ
ભગવાનનાં દર્શન કરતાં જે જે મરી ગયા, તે તે
મનુષ્યો વૈકુંઠ લોકને પામ્યા, અહો!!! પરમાત્માનો
કોઈ પણ દયાના સરખો છે. ॥ ૨૩ ॥

॥ कृपाचार्य उवाच ॥ मज्जन्मनः फलमिदं मधुकैट-
भारे मत्प्रार्थनीय मदनुग्रह एषएव ॥ त्वद्भृत्य

મૃત્ય પરિચારક મૃત્ય મૃત્ય મૃત્યસ્ય મૃત્ય્વ ઇતિમાં
સ્મરલોકનાથ ॥ ૨૪ ॥

કૃપાઆર્ય કહે છે:-હે જગતના નાથ ! મધુ કેટ-
લના શત્રુ ! મારા ઉપર આપની દયા તેજ મારા જ
ન્મનું ફળ છે, અને તેજ મારે ઇચ્છવાયોગ્ય છે કે;
આપનાં સેવકના સેવકનો સેવક અને તેના સેવકનો
પણ સેવક છું એમ સમજી મને યાદ કરો. ॥ ૨૪ ॥

॥ અશ્વત્થામોવાચ ॥ ગોવિંદ કેશવ જનાર્દન વા-
સુદેવ વિશ્વેશ વિશ્વ મધુસૂદન વિશ્વનાથ ॥
શ્રીપદ્મનાભ પુરુષોત્તમ પુષ્કરાક્ષ નારાયણાચ્યુત
નૃસિંહ નમો નમસ્તે ॥ ૨૫ ॥

અશ્વત્થામા કહે છે:-હે કેશવ ! હે ગોવિન્દ ! હે
વાસુદેવ ! હે જનાર્દન ! હે વિશ્વેશ ! હે વિશ્વ ! હે
મધુસૂદન ! હે વિશ્વનાથ ! હે શ્રી પદ્મનાભ ! હે પુરુ-
ષોત્તમ ! હે પુષ્કરાક્ષ ! હે નારાયણ ! હે અચ્યુત ! હે
નૃસિંહ ! હું આપને નમસ્કાર કરું છું. ॥ ૨૫ ॥

॥ કર્ણ-વાચ ॥ જાન્યંબદ્ધામિન મૃણોમિન ચિંતયા-

મિ નાન્યંસ્મરામિ ન ભજામિ ન વાચ્યમિ ॥
 મકરયાસ્વદીય ચરણાંબુજ મન્તરેણ ॥ શ્રી શ્રી નિ-
 વાસ પુરુષોત્તમ હૃદયસ્વમ્ ॥ ૨૬ ॥

કર્ણુ કહે છે:-હે શ્રી નિવાસ ! હે પુરુષોત્તમ ! હું
 આપના વિના બીજું કાંઈ પણ ભાષણ કરતો નથી,
 આપના કિર્તન વિના બીજું કાંઈ સાંભળતો નથી,
 આપના શિવાય બીજું કાંઈ ચિન્તન કરતો નથી,
 આપના શિવાય બીજું કાંઈ સંભારતો નથી, આપના
 શિવાય બીજાનું ભજન કરતો નથી, અને આપના
 શિવાય બીજાનો આશરો લેતો નથી; માત્ર ભક્તિથી
 આપના ચરણ કમળનોજ આશ્રય કરું છું માટે મને
 આપનું દાસ્યપણું આપો. ॥ ૨૬ ॥

॥ ધૃતરાષ્ટ્ર ઉવાચ ॥ નમોનમઃ કારણ વામનાય
 નારાયણાયામિત વિક્રમાય ॥ શ્રીશાર્દૂલચક્રાબ્જ ગ-
 દાધરાય નમોસ્તુ તસ્મૈ પુરુષોત્તમાય ॥ ૨૭ ॥

ધૃતરાષ્ટ્ર કહે છે:-કોઈ કારણને ક્ષીણે શ્રી વામ-
 નજ સ્વરૂપ બનેલા નારાયણ, અને અદ્ભુત બેમનું

પરાક્રમ છે; એવા શાર્ફી ધનુષ્ય, સુદર્શન ચક્ર, કમળ
અને કૌમોદકી ગદાને ધારણ કરનારા હે પુરુષોત્તમ !
હું આપને નમસ્કાર કરું છું. ॥ ૨૭ ॥

॥ ગાંધાર્યુવાચ ॥ ત્વમેવમાતા ચ પિતાત્વમેવ । ત્વમેવ
બંધુ શ્ચ સત્તા ત્વમેવ ॥ ત્વમેવ વિદ્યા દ્રવિણં ત્વમેવ ।
ત્વમેવ સર્વે મમ દેવદેવ ॥ ૨૮ ॥

ગાન્ધારી કહે છે:-હે દેવતા દેવ ! મ્હારે માતા,
પિતા, બંધુ, સખા, વિદ્યા, લક્ષ્મી તથા બધું તમેજ
છો. ॥ ૨૮ ॥

॥ દ્રૌપદ્યુવાચ ॥ યજ્ઞેશાચ્યુતગોવેંદ માધવાનંત કે-
શવ ॥ કૃષ્ણવિષ્ણો હૃષીકેશ વાસુદેવ નમોસ્તુતો ૨૯ ।

દ્રૌપદિ કહે છે:-હે યજ્ઞેશ ! હે અચ્યુત ! હે ગોવિ-
ન્દ ! હે માધવ ! હે અનન્ત ! હે કેશવ ! હે શ્રી કૃષ્ણ !
હે વિષ્ણો ! હે હૃષિકેશ ! હે વાસુદેવ ! હું આપને
નમસ્કાર કરું છું. ॥ ૨૯ ॥

॥ જયદ્રથુવાચ ॥ નમઃકૃષ્ણાય દેવાય બ્રહ્મણેઽનંત

મૂર્તયે ॥ યોગેશ્વરાયયોગાયત્વામિહં શરણંગતઃ ॥૩૦॥

જયદ્રથ કહે છે:-શ્રી કૃષ્ણ ! વાસુદેવ ! બ્રહ્મ, અ-
નન્ત મુર્તિ, યોગેશ્વર, અને યોગરૂપ એવા હું આપને
શરણે છું. ॥ ૩૦ ॥

॥ વિકર્ણુઽવાચ ॥ કૃષ્ણાય વાસુદેવાય દેવકીનંદના
યચ ॥ નંદગોપકુમારાય ગોવિંદાય નમોનમઃ ॥૩૧॥

વિકર્ણુ કહે છે:-શ્રી કૃષ્ણ, વાસુદેવ, દેવકીજીના
પુત્ર, અને નંદગોપના કુમાર, એવા ગોવિન્દ ભગવા-
નને હું વારંવાર નમસ્કાર કરું છું. ॥ ૩૧ ॥

॥ સોમદત્તઽવાચ ॥ નમઃ પરમકલ્યાણ નમસ્તે વિ-
શ્વભાવન ॥ વાસુદેવાય શાંતાય યદૂનાંપતયે નમઃ ॥૩૨॥

સોમદત્ત કહે છે:-પરમ કલ્યાણરૂપ અને જગતને
ઉત્પન્ન કરનાર વાસુદેવજીના પુત્ર, તથા શાન્ત જેમની
મૂર્તિ છે; એવા યાદવોના સ્વામી શ્રી કૃષ્ણ પરમાત્માને
હું નમસ્કાર કરું છું. ॥ ૩૨ ॥

॥ વિરાટઽવાચ ॥ નમો બ્રહ્મણ્યદેવાય ગોબ્રાહ્મણહિ
તાયચ ॥ જગદ્વિતાય કૃષ્ણાય ગોવિંદાય નમો નમઃ ॥૩૩॥

વિરાટરાજ કહે છે:-બ્રાહ્મણો જેમને બહુ જ બહાલા
એવા અને ગાયો તથા બ્રાહ્મણોનું હિત કરનાર,
અને જગતનું પણ હિત કરનાર ગોવિન્દ એવા શ્રી કૃષ્ણ
ભગવાનને હું વારંવાર નમસ્કાર કરું છું. ॥૩૩॥

॥ શલ્યકવચ ॥ અતસીપુષ્પસંકાશંપીતવાસસમ-
ચ્યુતમ્ ॥ યેનમસ્યંતિગોર્વેત્તંતેષાંવિચલેભયમ્ ॥૩૪॥

શૈલ્ય રાજ કહે છે:-અજાણના પુષ્પ જેવા શ્યામ
શરીરવાળા, અને પીળાં રેશમી વસ્ત્ર ધારણ કરનાર
એવા ગોવિન્દ ભગવાનને જે નમસ્કાર કરે છે; તે પુ-
રૂષને કોઈ દિવસ ભય થતો નથી. ॥ ૩૪ ॥

॥ વલ્લભકવચ ॥ કૃષ્ણકૃષ્ણકૃપાલુસ્ત્વમગતીનાં-
ગતિર્ભવ ॥ સંસારાર્ણવમગ્નાનાંપ્રસીદપુરુષોત્તમ ॥૩૫॥

બાળભદ્રજી કહે છે:-હે શ્રી કૃષ્ણ ! હે શ્રી કૃષ્ણ !
કૃપાળુ એવા આપ, નિરાધાર અને સંસારરૂપી સમુદ્રમાં
દુબકાં ખાનારા માણસો ઉપર પ્રસન્ન થાઓ; અને હે
પુરૂષોત્તમ; એમના આધાર રૂપ બનો. ॥૩૫॥

॥ શ્રીકૃષ્ણકવચ ॥ કૃષ્ણકૃષ્ણેતિ કૃષ્ણોત્તેયોનાં-

સ્મરતિ નિત્યશઃ ॥ જલં મિત્વા યથા પદ્મં નર-
કાદુઝ્ઞાનમ્ ॥ ૩૬ ॥

શ્રી કૃષ્ણ ચન્દ્ર કહે છે:—હે કૃષ્ણ ! હે કૃષ્ણ ! હે
કૃષ્ણ ! એ પ્રમાણે જે મનુષ્યો નિરંતર આરંભરણ
કરે છે, તે માણસોનો જળમાંથી જેમ કમળ ઉપર
આવે છે; તેવી રીતે નરક થકી ઉદ્ધાર કરે છે ॥૩૬॥

॥ સત્યં ब्रवीमिन्-जाः स्वयं मूर्ध्व बाहु योमां मु-
कुन्द नरसिंह जनार्दनेति ॥ जीवो जप त्यनुदिनं
मरणे रणेवा पाषाण काष्ठ सदृशाय ददाम्य भीष्टम३७

હે મનુષ્યો ! હું પોતે ઉંચા હાથ કરીને સત્ય કહું
છું કે જે માણસ મુકુન્દ, નરસિંહ, અને જનાર્દન વિ-
ગેરે એવાં મારાં નામ મરણ વખતે અથવા રણસંઘા-
મમાં નિરંતર જપે છે, તેવો માણસ ભલે પાષાણ
અથવા કાષ્ઠ જેવો હોય તો પણ હું તેને અભિષ્ટ
(પ્રિય) વસ્તુ આપુ છું. ॥૩૭॥

॥ सूत उवाच ॥ तत्रैव गंगा यमुना च वेणी गो-
दावरी सिंधु सरस्वती च ॥ सर्वाणि तीर्थानि व-

સંતિ તત્ર યત્રાચ્યુતો દાર કથા પ્રસંગઃ ॥ ૩૮ ॥

સુતપુરાણીજી કહે છે:-જે ઠેકાણે ભગવાનની ઉત્તમ કથા થાય છે તે ઠેકાણે શ્રી ગંગાજી, યમુનાં, વેણી, ગોદાવરી, સિંધુ અને સરસ્વતિ વિગેરે સર્વે તિર્થો નિરંતર નિવાસ કરે છે. ॥૩૮॥

॥ યમઉવાચ ॥ નરકેપચ્યમાનસ્તુ યમેનપરિભાષિતઃ
કિંત્વયા નાર્ચિતો દેવઃ કેશવઃ ક્લેશ નાશનઃ । ૩૯ ॥

યમરાજ કહે છે:-નરકમાં પીડા પામતા જીવોને જોઈને યમ રાજા પુછે છે કે, તમે કલેશ માત્રને નાશ કરનારા એવા કેશવ ભગવાનની પુજા શા માટે ન કરી !!! ॥૩૯॥

॥ નારદઉવાચ ॥ જન્માંતરસહસ્રેણતપોધ્યાનસમા
ધિભિઃ ॥ નરાણાં ક્ષીણપાપાનાં કૃષ્ણભક્તિ પ્રજાયત

નારદજી કહે છે:-હજારો જન્મના તપ, ધ્યાન અને સમાધિ વડે કરીને જેઓનાં પાપ નાશ પામ્યાં છે, એવા મનુષ્યોનેજ શ્રી કૃષ્ણચન્દ્રની ભક્તિ કરવી ગમે છે. ॥૪૦॥

॥ પ્રહ્લાદઉવાચ ॥ નાથયોનિસહસ્રેષુયેષુયેષુવ્રજામ્ય
હમ્ ॥ તેષુતેષ્વચલાભક્તિરચ્યુતાસ્તુસદાત્વાયિ ॥૪૧॥

પ્રહ્લાદજી કહે છે:-હે નાથ! હજારો યોનિયો પૈકી
જે જે યોનિમાં હું જાઉં, તે તે યોનિમાં આપના તરફ
મારી અચળ ભાક્ત રહેજો ॥ ૪૧ ॥

યા પ્રીતિરવિવેકાનાં વિષેયસ્વન પાયિની ॥

ત્વામનુસ્મરતઃ સામે હૃદયાન્માપ સર્પતુ ॥ ૪૨ ॥

અવિવેકી મનુષ્યોને જેમ વિષયોમાં એક સરખી
પ્રીતિ સદા રહે છે, તેમ આપનું સ્મરણ કરનાર મને;
આપના તરફની પ્રીતિ એક સરખી હૃદયમાં રહેજો, ૪૨

॥ વિશ્વામિત્રઉવાચ ॥ કિં તસ્ય દાનૈઃ કિંતીર્થૈઃ કિં-
તપોભિઃ કિમધ્વરૈઃ ॥ યો નિત્યં ધ્યાયતે દેવં નરાણાં
મનસિ સ્થિતમ્ ॥ ૪૩ ॥

વિશ્વામિત્ર રૂપિ કહે છે:-પુરૂષોના અંતઃકરણમાં
રહેલા દેવનું જે નિરંતર ધ્યાન કરે છે, તે પુરૂષે દાન
આપવાની, તિર્થોમાં જવાની, તપ કરવાની, અને યજ્ઞ
કરવાની કાંઈ જરૂર નથી. ॥ ૪૩ ॥

॥ જમ મિરુવાચ ॥ નિત્યોત્સવઃ સદા તેષાં નિત્ય
શ્રી નિત્ય મંગલમ્ ॥ યેષાં તદ્દિસ્યો ભગવાન્મં-
ગલાય તનં હરિઃ ॥ ૪૪ ॥

જમદગ્નિ રૂપિ કહે છે:—જે પુરૂષોના હૃદયમાં મં-
ગલમૂર્તિ ભગવાન સદા બિરાજે છે, તે પુરૂષોને સદા
ઉત્સવ, સદા લક્ષ્મી અને સદા મંગળ હોય છે. ॥૪૪॥

॥ ભરદ્વાજઽવાચ ॥ લાભસ્તેષાંજયતેષાંકુતસ્તેષાંપ
રાજયઃ ॥ યેષામિંદાવરણ્યામો ત્વદયસ્થોજનાદનઃ ॥

ભરદ્વાજ ઋષિ કહે છે:—જે પુરૂષોના હૃદયમાં શ્યામ
કમળના જેવા જનાર્દન ભગવાન બિરાજે છે, તેમને
સદાને માટે લાભ અને જય પ્રાપ્ત થાય છે; પણ પરા-
જય થતો નથી. ॥ ૪૫ ॥

॥ ગૌતમઽવાચ ॥ ગો કોટિ દાનં ગ્રહણેષુ કાશી
પ્રયાગ ગંગાયુત કલ્પ વાસઃ ॥ યજ્ઞાયુતં મેરુસુવર્ણ
દાનં ગોવિંદ નામ્નાં ન કદાપિ તુલ્યમ્ ॥ ૪૬ ॥

ગૌતમઋષિ કહે છે:—ગ્રહણુ વખતે શ્રી કાશીનાં
કુરોડો ગાયોતું દાન કરે, પ્રયાગનાં શ્રી ગંગાજી-

ના કિનારે દશહજાર કદ્ય સુધી રહી દસહજાર યજ્ઞ કરે, અને મેરૂ પર્વતના જોટલું સોનું દાન કરે; તો પણ શ્રી ગોવિંદ ભગવાનના નામની ખરાખર થતું નથી. ૪૬

॥ અત્રિરુવાચ ॥ ગોવિંદેતિસદાસ્નાનં ગોવિંદેતિસદા
જપઃ ॥ ગોવિંદેતિસદાધ્યાનં સદાગોવિંદકીર્તનમ્ ॥

અત્રિરૂપિ કહે છે:—ભગવાન ગોવિન્દનું નામ સદા સ્નાન તુલ્ય છે, ગોવિન્દ નામનો જપ નિરન્તર કરવો, ગોવિન્દનું સદાધ્યાન કરવું, અને ગોવિન્દ ભગવાનનું સદા કીર્તન કરવું. ॥ ૪૭ ॥

અક્ષરંહિ પરં બ્રહ્મ ગોવિંદેત્યક્ષર ત્રયમ્ ॥ તસ્માદુ-
ચ્ચરિત યે નં બ્રહ્મ ભૂયાય કલ્પતે ॥ ૪૮ ॥

“ ગોવિન્દ ” એ નામના ત્રણ અક્ષર તે પરબ્રહ્મ રૂપ છે, માટે જે પુરૂષો ગોવિન્દ નામનો જપ કરે છે તે બ્રહ્મરૂપ બને છે. ॥ ૪૮ ॥

॥ શ્રીશુકુવાચ ॥ અચ્યુતઃ કલ્પવૃક્ષો સાવનંતઃ
કામધેનવઃ ॥ ચિંતામાણેશ્ચ ગોવિંદો હરિર્નામ
વિચિંતયેત્ ॥ ૪૯ ॥

શ્રી શુકદેવજી કહે છે:-અન્યુત ભગવાન કદપ-
વૃક્ષ છે, અનન્ત ભગવાન કામધેનુ રૂપ છે; અને
ગોવિન્દ ભગવાન ચિન્તામણી રૂપ છે, માટે તે હરિ
નામનું વારંવાર સ્મરણ કરવું. ॥ ૪૯ ॥

॥ હરિરુવાચ ॥ જયતિ જયતિ દેવો દેવકીનંદનોયં
જયતિ જયતિ કૃષ્ણો વૃષ્ણિ વંશ પ્રદીપઃ ॥ જયતિ
જયતિ મેઘ શ્યામલઃ કોમલાંગો જયતિ જયતિ
પૃથ્વી ભાર નાશો મુકુંદઃ ॥ ૫૦ ॥

હરિ નામના યોગેશ્વર કહે છે:-શ્રી દેવકીજીના પુત્ર
શ્રી કૃષ્ણ સદા જય પામે, વૃષ્ણ વંશને દીપાવનાર
શ્રી કૃષ્ણ સદા જય પામે, મેઘના જેવા શ્યામ અને
કામળ જેમનાં અંગ છે એવા શ્રી કૃષ્ણ ભગવાન
સદા જય પામે, તથા પૃથ્વીનો ભાર નાશ કરવા પ્રગટ
થએલા મુકુંદ ભગવાન સદા જય પામે. ॥ ૫૦ ॥

॥ પિપ્પલાયનઉવાચ ॥ શ્રીમન્નૃસિંહવિભવેગરુડઃ
જાય તાપત્રયોપશમનાયભવૌષધાય ॥ કૃષ્ણાયવૃશ્ચિ
કજલામ્બિભુજંગરોગક્લેશવ્યપાયહરયેગુરવેનમસ્તે ૫૧

પિપ્પલાયન નામના યોગેશ્વર કહે છે:-શ્રીમાન્
નૃસિંહ પ્રભુ, ગરૂડ જેમની ધ્વજમાં છે, એવા ત્રણે
તાપને શાન્ત કરનાર, સંસારરૂપ માહારોગના પરમ
ઔષધરૂપ, એવા તથા વિંછી, જળ, અગ્નિ, નાગ,
રોગ અને કલેશ તથા વ્યાધિ માત્રને હરણ કરનાર
ગુરૂરૂપ શ્રી કૃષ્ણ માહારાજને હું નમસ્કાર કરું છું. ૫૧

॥ આર્વિહોત્રુઝવાચ ॥ કૃષ્ણત્વદીપ્તપદ્મજપંજરાં
તે અયૈવમેવિશતુમાનસરાજહંસઃ ॥ પ્રાણપ્રયાણસમ-
યેકફવાતપિત્તૈઃ કંઠાવરોધનવિષ્ણૌસ્તાપ્યંહૃત્તતે ૫૨

આર્વિહોત્ર નામના યોગેશ્વર કહે છે:-હે શ્રીકૃષ્ણ
ચન્દ્ર ! આપના ચરણ કમળરૂપી પાંજરામાં મારો મન-
રૂપી રાજહંસ આજેજ પ્રવેશ કરો, કારણકે પ્રાણ જતી
(મરણ) વખતે કફ, વાયુ અને પિત્તથી કંઠ રોકાઈ
જાય તે વખતે આપનું સ્મરણ કેમ થઈ શકશે ? ॥૫૨॥

॥ વિદુરઝવાચ ॥ હરેર્નામૈવનામૈવનામૈવમમજીવનમ્
કલૌ નાસ્ત્યેવ નાસ્ત્યેવ નાસ્ત્યેવગતિ રન્યથા ॥૫૩॥

વિદુરજી કહે છે:-વારંવાર શ્રીહરિનું નામજ સ્મ-

રણ કરવું એજ માફ જીવન છે, માટે હું વારંવાર કહું
છું કે આ કલિયુગમાં તે શિવાય બીજા કોઈ મતિ
(રસ્તો) નથી. ॥ ૫૩ ॥

॥ વસિષ્ઠુવાચ ॥ કૃષ્ણોતિમંગલંનામ યસ્યવાચિપ્રવ
ર્તતે ॥ ભસ્મીભવંતિતસ્યાશુ મહાપાતકકોટયઃ ॥૫૪॥

વસિષ્ઠરૂપિ કહે છે:-હે કૃષ્ણ ! એવું મંગળ નામ
જે પુરૂષની વાણીમાં આવે છે, તે પુરૂષનાં કરોડો પાપો
તુરંતજ ભસ્મ થઈ જાય છે. ॥ ૫૪ ॥

॥ અરુંધત્યુવાચ ॥ ॥ કૃષ્ણાયવાદેવાયહરયેપરમા-
ત્મને ॥ પ્રણતઃક્લેશનાશાયગોવિંદાયનમો નમઃ ॥૫૫॥

અરુંધતિ કહે છે:-શ્રી કૃષ્ણ ! વસુદેવજીના પુત્ર,
ભકતોનાં દુઃખહરણ કરનાર, પરમાત્મા, અને શરણમાં
આવેલા પ્રાણીઓના ક્લેશ નાશ કરનાર, એવા ગો-
વિન્દ ભગવાનને હું વારંવાર નમસ્કાર કરું છું. ॥૫૫॥

॥ કશ્યપુવાચ ॥ કૃષ્ણાનુસ્મરણાદેવપાપસંઘાત
પંજરઃ ॥ શતધામેદમામોતિ નિરિવંચત્તેયમ ॥૫૬॥

કશ્યપરૂપિ કહે છે:-શ્રી કૃષ્ણનું સ્મરણ કરવા-

થીજ, પર્વતના જેમ વજ્રથી કટકે.કટકા થઈ જાય છે;
તેમ પાપના હમલાનો નાશ થાય છે. ॥ ૫૬ ॥

॥ દુર્યોધનઉવાચ ॥ જાનામિ ધર્મે ન ચ મે પ્રવૃત્તિ
જાનામ્ય ધર્મે ન ચ મે નિવૃત્તિઃ ॥ કેનાપિ દેવેન
તદ્દિ સ્થિતેન યથા નિયુક્તો સ્મિ તથા કરોમિ ॥ ૫૭ ॥

દુર્યોધન કહે છે:-હું ધર્મને સમજુ છું પણ તે
આચરણ કરવામાં મારી પ્રવૃત્તિ થતી નથી, અને જે
કે અધર્મને પણ સમજુ છું છતાં તેથી હું પાછો વળી
શકતો નથી; પણ કોઈ એક હૃદયમાં રહેલા દેવ જેમ
મને પ્રેરણા કરે છે તેમ હું પગલાં ભરું છું. ॥ ૫૭ ॥

ये न स्व गुण दोषेण क्षम्यतां मधुसूदनः ॥ अहं
मेव महं हंतुं मम दोषो न विद्यते ॥ ५८ ॥

હે મધુસુદન ! અમારા ગમે તેવા ગુણ દોષ હોય
છતાં આપ ક્ષમા કરો. હે નાથ ! અહંકાર એજ પો-
તાનું બુરું કરનાર છે, એમાં મારો દોષ નથી. ॥ ૫૮ ॥

॥ भृगुरुवाच ॥ नामैव तव गोर्विद कलौ त्वत्तः शताध
कम् ॥ ददात्युच्चारणान्मुक्तिविनाशप्राङ्गयोगतः ५९

ભૃગુરૂપિ કહે છે:-હે ગોવિંદ ! તમારું નામજ કલીયુગમાં તમારાથી સેંકડો ઘણું અધિક છે, કે જે નામ જપવા માત્રથીજ અષ્ટાંગ યોગ સાધવા શિવાય પણ મોક્ષ મળે છે. ॥ ૫૯ ॥

લોમહર્ષણુવાચ ॥ નમામિ નારાયણ પાદ પકંજં
કરોમિ નારાયણ પૂજનં સદા ॥ વદામિ નારાયણ
નામ નિર્મલં સ્મરામિ નારાયણ તત્ત્વ મઘ્યયમ્ ૬૦

લોમહર્ષણુ રૂપિ કહે છે:-શ્રી નારાયણના ચરણ કમલને હું નિરંતર નમસ્કાર કરું છું, નિરંતર શ્રી નારાયણનું પુજન કરું છું, નિર્મલ નારાયણનું નામ મુખથી જપુછું અને અવિનાશી નારાયણતત્ત્વનુંજ નિરંતર ચિન્તવન કરું છું. ॥ ૬૦ ॥

॥ શૌનકઉવાચ ॥ સ્મૃત્વાસકલકલ્યાણભાજનંયત્ર
જાયતે ॥ પુરુષંતમજંનિત્યંત્રજામિશરણંહરિમ્ ॥૬૧॥

શૌનકરૂપિ કહે છે:-જેનું સ્મરણ કરવા માત્રથીજ સર્વે કલ્યાણનું પાત્ર થવાય છે, તે જન્મ રહિત અવિનાશી પરમાત્માનું હું શરણ લઉં છું. ॥ ૬૧ ॥

॥ ગર્ગઽવાચ ॥ નારાયણેતિમંત્રોસ્તિવાગસ્તિવશવ
તિની ॥ તંથાપિ નરકેઘોરે પતંતીત્યેતદ્ભૂતમ્ ॥૬૨॥

ગર્ગાચાર્યજી કહે છે:-નારાયણ મંત્ર સુલભ છે,
ને વાણી પોતાને કબજે છે, તો પણ માણસો ઘોર ન-
રકમાં પડે છે, એ ઘણું આશ્ચર્ય જેવું છે. ॥ ૬૨ ॥

॥ દાલ્ભ્યઽવાચ ॥ કિંતસ્યવદ્ભુભિર્મંત્રૈર્મક્તિર્યસ્યજ
નાર્દને ॥ નમોનારાયણાયેતિમંત્રઃસર્વાર્થસાધકઃ૬૩

દાલભ્ય રૂપિ કહે છે:-જે પુરૂષ જનાર્દનની ભક્તિ
કરે છે તેને બીજા બીજા મંત્રોની જરૂર નથી, એક “નમો
નારાયણાય” એટલો મંત્ર સર્વ કાર્ય સિદ્ધ કરનારો છે. ૬૩

॥ વૈશંપાયનઽવાચ ॥ યત્રયોગેશ્વરઃકૃષ્ણોયત્રપાંથો
ધનુર્ધરઃ ॥ તત્રશ્રીર્વિજયોભૂતિર્ધુવાણીતિમતિર્મમ૬૪

વૈશંપાયન રૂપિ કહે છે:-જે ઠેકાણે ચોગીઆના
સ્વામી શ્રી કૃષ્ણ છે, અને જ્યાં ધનુર્ધર અર્જુનજી
છે; ત્યાંજ સફળતા, વિજય, સંપત્તિ, અને અચળ નીતિ
છે; એમ હું માનું છું. ॥ ૬૪ ॥

॥ અંગિરાઽવાચ ॥ હરિર્હરતિપાપાનિદુષ્ટચિત્તૈરપિ
સ્મૃતઃ ॥ અનિચ્છયાપિસંસ્પૃષ્ટોદહત્યેવહિપાવકઃ૬૫

અંગિરાશ્વિ કહે છે:-દુષ્ટ અંતઃકરણવાળા મા-
ણસો પણ શ્રી હરિને સંભારે તો, તે તેમનાં પાપો દુર
કરે છે. જેમ ઇચ્છા વગર પણ સ્પર્શ કરવાથી અગ્નિ
મનુષ્યને જરૂર બાળે છે. ॥ ૬૫ ॥

॥ પરાશરુવાચ ॥ સકૃદુચ્ચરિતંયેન હરિરિત્યક્ષરદ્વ
યમ્ ॥ બદ્ધઃપરિકરસ્તેન મોક્ષાય ગમનંપ્રતિઃ ॥ ૬૬ ॥

પરાશરશ્વિ કહે છે:-એકવાર પણ જે માણસ
“હરિ” એવા બે અક્ષર પોતાના મુખથી બોલે છે,
તો તે માણસે જરૂર મોક્ષ મેળવવા માટે કેડ બાંધી છે
એમ સમજવું. ॥ ૬૬ ॥

॥ પૌલસ્ત્યુવાચ ॥ હેજિહ્વેરસસારજ્ઞેસર્વદામધુરપ્રિ
યે ॥ નારાયણારૂયંપીયૂષંપિબજિહ્વેનિરંતરમ્ ॥ ૬૭ ॥

પૌલસ્ત્યશ્વિ કહે છે:-રસોના સારને જાણનારી
અને નિરંતર મધુર રસ જેને વહાલો છે, એવી હે જિ-
હ્વે! નારાયણ નામરૂપી અમૃતને તું નિરંતર પાન કર.

॥ વ્યાસુવાચ ॥ સત્યંસત્યંપુનઃસત્યં મુજમુત્યાપ્ય
ચોચ્યતે ॥ નવેદાન્નપરંશક્તં નદેવઃ કેશવાત્પરઃ ૬૮

વ્યાસ ભગવાન કહે છે:-હું ઉંચો હાથ કરીને

(૨૬)

વારંવાર સત્ય કહું છું કે વેદથી શ્રેષ્ઠ બીજું કોઈ
શાસ્ત્ર નથી, અને કેશવ ભગવાનથી શ્રેષ્ઠ બીજા કોઈ
દેવ નથી. ॥ ૬૮ ॥

॥ ધન્વન્તરિરુવાચ ॥ અચ્યુતાનંત ગોવિંદ નામોચ્ચાર-
ણ ભેષજાત ॥ નશ્યન્તિ સકલા રોગાઃ સત્યં સત્યં
વદામ્ય હમ્ ॥ ૬૯ ॥

શ્રી ધન્વન્તરીજી કહે છે:-હું સાચું સાચું કહું
છું કે અચ્યુત, અનન્ત, ગોવિંદ એવાં નામોચ્ચારણ
કરવારૂપ દેવા લેવાથી સર્વે રોગો નાશ પામે છે. ૬૯
॥ માર્કંડેયુવાચ ॥ સાહાનિસ્ત ત્વહિ ંદ્રંતાર્ચાંધ

જડમૂઢતા ॥ ચન્નુઠ્ઠૃત્ક્ષેપંવાપવાસુદંવનાર્ચેતયેત્ ७૦

માર્કંડેયરૂપિ કહે છે:- જે માણસ ધડી, ક્ષણ પાણુ
વાસુદેવને નથી સંભારતો તેજ મોટી હાનિ, તેજ
મોટું છિદ્ર, તેજ મોટી જડતા, અને તેજ મોટી મૂ-
ઢતા સમજવી. ॥ ૭૦ ॥

॥ અગસ્ત્યુવાચ ॥ નિમિષં નિમિષાર્ધં વા પ્રા-
ણિનાં વિષ્ણુર્જિતઽપ્ ॥ ક્રતુ કોટિ સહસ્રાણાં
ધ્યાનમેકં વિશિષ્યતે ॥ ૭૧ ॥

અગસ્ત્ય૩પિ કહેછે:-એક નિમિષ અથવા અધો
નિમિષ (આંખ ઉઘાડીને વિચરી તે) પ્રાણી વિષ્ણુનું
ચિંત્ન કરે તો કરોડો યજ્ઞ કરવા કરતાં પણ તે વધે
છે. ॥ ૭૧ ॥

॥ મનસાકર્મણા વાચા યે સ્મરંતિ જનાર્દનમ્ ॥ તત્ર
તત્ર કુરુક્ષેત્રં પ્રયાગો નૈમિષં વનમ્ ॥ ૭૨ ॥

મન, કર્મ અને વાણીથી જ્યાં જનાર્દન ભગવા-
નનું સ્મરણ થતું હોય ત્યાંજ કુરુક્ષેત્ર, પ્રયાગ અને
નૈમિષારણ્ય સમજવાં. ॥ ૭૨ ॥

॥ શ્રીશુકઉવાચ ॥ આલોહ્યસર્વશાસ્ત્રાણિવિચાર્યેવં
પુનઃપુનઃ ॥ હ્રદમેકંસુનિષ્પન્નંધ્યેયોનારાયણઃસદા ॥

શ્રી શુકદેવજી કહે છે:-ખદાં શાસ્ત્રો બ્રેધને વિ-
ચાર કરતાં એજ વાત સિદ્ધ થઈ છે કે સદા નારાયણ
ભગવાનનુંજ ધ્યાન કરવા લાયક છે. ॥ ૭૩ ॥

॥ શ્રીમહાદેવઉવાચ ॥ શરીરં ચ નવચ્છિદ્રં વ્યાધિ
ગ્રસ્તં કલેવરમ્ ॥ ઓષધં જાન્હવી તોયં વૈદ્યો ના-
રાયણો હરિઃ ॥ ૭૪ ॥

શ્રી મહાદેવજી કહે છે:-નવ છીદ્રવાળું આ શરીર
વ્યાધિનું ભરેલું છે, તેના વૈદ્ય શ્રી નારાયણ છે; અને
ઔષધ ગંગાજળ છે. ॥ ૭૪ ॥

॥ શૌનકઉવાચ ॥ ભોજનાચ્છાદને ચિંતા વૃથા કુર્વ-
તિ વૈષ્ણવાઃ ॥ યો સૌ વિશ્વંભરો દેવઃ સ ભક્તાન્
કમુપેક્ષેત ॥ ૭૫ ॥

શૌનક૩પિ કહે છે:-અહો!!! વૈશ્વવો ભોજન
અને શયનને માટે નકામિ ચિંતા કરે છે, કારણ કે જે
દેવ આખા વિશ્વનું પોષણ કરે છે; તે શું પોતાના ભ-
ક્તોની સંભાળ ન લે ? અર્થાત્ લેશેજ. ॥ ૭૫ ॥

एवं ब्रह्मादयो देवा ऋषयश्च तपो धनाः ॥

કીર્તયંતિ સુર શ્રેષ્ઠં દેવં નારાયણં વિભુમ્ ॥ ૭૬ ॥

આ પ્રમાણે બ્રહ્માદિક દેવતાઓ અને તપ જેમનું
ધન છે એવા ઋષિયો, દેવતાઓમાં શ્રેષ્ઠ અને સર્વના
પ્રભુ નારાયણનું કીર્તન કરે છે. ॥ ૭૬ ॥

॥ सनत्कुमारउवाच ॥ यस्य हस्ते गदा चक्रे गरुडो
यस्य वाहनम् ॥ शंखः करतले यस्य समे विष्णुः
प्रसीदतु ॥ ७७ ॥

સનતકુમાર કહે છે:—જેમના હાથમાં કૌમોદકી મદા,
તથા સુદર્શન ચક્ર છે. ગરૂડજી જેમનું વાહન છે અને
એક હાથમાં જેમણે પંચજન્ય શંખ ધારણ કર્યો છે,
એવા શ્રી વિષ્ણુ લગવાન મને પ્રસન્ન થાઓ. ૭૭

इदं पवित्रमायुष्यं पुण्यं पाप प्रणाशनम् ॥

ય: પઠેત્પ્રાત રુત્થાય વૈષ્ણવં સ્તોત્ર મુત્તમમ્ ॥૭૮॥

આ પવિત્ર આયુષ્ય વધારનાર, પુણ્ય પ્રાપ્ત કરાવ-
નાર અને પાપ નાશ કરનાર, સર્વથી ઉત્તમ, શ્રી વિ-
ષ્ણુ લગવાનના આ સ્તોત્રનો પ્રાતઃકાળમાં હેલા
હીને જે પાઠ કરે છે. ॥ ૭૮ ॥

सर्व पाप विनिर्मुक्तो विष्णु सायुज्य माप्नुयात् ॥

ધર્માર્થ કામ, મોક્ષાર્થ પાંડિત્ય: પરિ કોર્તિતમ્ ॥૭૯॥

તે ભણુસ સર્વ પાપથી મુક્ત થઈને વૈકુંઠને પામશે.
ધર્મ, અર્થ, કામ ને મોક્ષરૂપ ચાર પુરૂષાર્થ પ્રાપ્ત કરવા
પાંડવોએ આ સ્તોત્ર પ્રગટ કર્યું છે. ॥ ૭૯ ॥

आकाशात्पतितं तोयं यथा गच्छति सागरम् ॥

સર્વદેવ નમસ્કાર: કેશવં પ્રતિ ગચ્છતિ ॥૮૦॥

(૩૩)

જેમ વ્યાકરણમાંથી મહેલું જળી ગમે તે રસ્તે થઈને
જેમ સમુદ્રમાં જીવ છે, તેમ ગમે તે દેવને કરેલો
નમસ્કાર પણ કેશવ ભગવાનને જ પ્રાપ્ત થાય છે. ॥૮૭॥

॥ इति श्री पांडव कृत प्रपन्नगीता संपूर्णा ॥

ઇતિશ્રી પાંડવોએ કરેલી ગીતા સંપૂર્ણ.

સમાપ્ત.

॥ श्री कृष्णार्पणमस्तु ॥

અથાષ્ટાદશ શ્લોકીગીતા પ્રારમ્ભ્યતે.

॥શ્રી ગણે નમઃ ॥ અર્જુનઽવાચ ॥ નિમિત્તા-
નિષ્ઠ પશ્યામિ વિપરીતાનિ કેશવ ॥ નષ્ઠશ્રેયોઽનુ-
પશ્યામિ હત્વા સ્વજન માહવે ॥ ૧ ॥

અથ અષ્ટાદશ શ્લોકી ગીતા.

શ્રી મણેશાય નમઃ અથ ટીકા—

અર્જુનનું કહે છે—હે કેશવ ભગવાન ! જોતલાં
કારણો છે તેને હું વિપરીત જોઉં છું, યુદ્ધમાં પોતાના
કુટુંબને હથેલીને હું કાંઈ કલ્યાણ દેખતો નથી. ॥ ૧ ॥

॥શ્રી ભગવાનુવાચ ॥ યોગસ્થઃ કુરુ કર્માણિ,
સંગં ત્યક્ત્વા ધનંજય ॥ સિદ્ધયસિદ્ધયોઃ સમો
ભૂત્વા સમત્વં યોગઽચ્યતે ॥ ૨ ॥

શ્રી ભગવાન કહે છે—હે અર્જુન ! સર્વનો સંગ
ત્યાગ કરી યોગમાં રહી કર્મ કર્ય, સિદ્ધિ અને અસિદ્ધિ
બંનેમાં સમદૃષ્ટિવાળો થાય છે તેને સમત્વ યોગ
કહે છે. ॥ ૨ ॥

કર્મેન્દ્રિયાણિ, સંયમ્ય ય આસ્તે મનસા સ્મરન્ ॥

ઇન્દ્રિયાર્થાન્વિમૂઢાત્મા મિથ્યાચારઃ સ ઉચ્યતે ॥૩॥

જે માણસ કર્મ અને ઇન્દ્રિયોને નિયમમાં રાખી મનથી મને સ્મરણ કરતો રહ્યો છે તે ઉત્તમ છે, અને ઇન્દ્રિયોના અર્થને જે મુખ માણસ મનમાં ચિન્તવન કરે છે તે મિથ્યાચારવાળો કહેવાય છે. ॥ ૩ ॥

શ્રદ્ધાવાલ્લભતે જ્ઞાનં તત્પરઃ સંયતેન્દ્રિયઃ ॥ જ્ઞાનં

લબ્ધ્વા પરાંશાંતિ મચિરેણાધિ ગચ્છતિ ॥ ૪ ॥

મારા ઉપર શ્રદ્ધાવાળો હોય છે તે જ્ઞાનને પામે છે, અને તે જ્ઞાન પામી ઇન્દ્રિયોને કબજે રાખે છે, એ જ જ્ઞાન પામ્યા પછી થોડાક વખતમાં તે માણસ ઉત્તમ શાન્તિને પામે છે. ॥ ૪ ॥

યતેન્દ્રિય મનોબુદ્ધિ મુનિ મોક્ષ પરાયણઃ ॥ વિગ-

તેચ્છા ભય ક્રોધો, યઃ સદા મુક્ત એવસઃ ॥ ૫ ॥

ઇન્દ્રિયો, મન અને બુદ્ધિને નિયમમાં રાખનાર મોક્ષની ઇચ્છાવાળો તથા ઇચ્છા, ભય અને ક્રોધ જેના નાશ પામ્યાં છે તેવો જ્ઞાની પુરૂષ સદા મુક્તજી કહેવાય છે. ॥ ૫ ॥

યુક્તાહાર વિહારસ્ય યુક્ત ચેષ્ટસ્ય કર્મસુ ॥ યુક્ત
સ્વમાવબોધસ્ય યોગો ભવાતિ દુઃસ્વહા ॥ ૬ ॥

જે સ્થિર મનવાળો મનુષ્ય ખાવા પીવા, ફરવા
વિગેરે ક્રિયાઓમાં નિયમીત રહે છે, તેને યોગ દુઃખને
નાશ કરનાર થાય છે અર્થાત્ તે મનુષ્ય યોગમાં પ્રવેશ
કરી શકે છે. ॥ ૬ ॥

દૈવી દોષા ગુણમયી મમ માયા દુસ્સયયા ॥ મામેવ
યે પ્રપચંતે માયા મેતાં તરંતિતે ॥ ૭ ॥

હે અર્જુન ! આ ભારી માયા મહાન્ દુર્ધટ છે, તે
માયાને જે પ્રાણી તરે છે; તેજ પ્રાણી મને પામે છે. ॥૭॥
અગ્નિ જ્યોતિરહઃ શુક્લઃ ષણ્માસા ઉત્તરાયણમ્ ॥
તત્ર પ્રયાતા યચ્છંતિ બ્રહ્મ બ્રહ્મ વિદોજનાઃ ॥ ૮ ॥

અગ્નિ, તેજ, સૂર્યનાગચંદ્ર, શુદ્ધ પક્ષ તથા ઉત્ત-
રાયણના છ માસ તે પ્રકાશ સ્વભાવવાળાં હોવાથી
તે કાળમાં જે પ્રાણી માર્ગ સ્મરણ કરતો થકો કલેવ-
રને છોડે છે, તે પ્રાણી બ્રહ્મની ગતિને પામે છે; એવા
જ્ઞાની પુરૂષો કહે છે. ॥ ૮ ॥

અપિચેત્સુ દુરાચારો ભજતે મામનન્ય ભાક્ ॥ સાધુ
રેવ સ મંતવ્યઃ સમ્યગ્વ્યવ સિતોદિસઃ ॥ ૯ ॥

કોઈ પ્રાણી ભુતથી થોડા અવગુણવાળો હોય પણ
શુદ્ધ મનથી આરંભ જન કરતો હોય તેને ઉત્તમ મા-
નવો; અને તેજ શ્રદ્ધ ઉદ્ભવવાળો કહેવાય છે. ॥ ૯ ॥
યો મામજમનાદિંચ વેત્તિલોક મહેશ્વરં ॥ અસંમૂઢઃ
સમર્થેષુ સર્વ પાપૈઃ પ્રમુચ્યતે ॥ ૧૦ ॥

જે પ્રાણી મને અજન્મા, અનાદિ તથા ત્રણે લોકનો
સ્વામી બાળે છે, તેવો જ્ઞાની પુરૂષ સર્વ પાપ થકી
મુકાય છે. ॥ ૧૦ ॥

મત્કર્મ કૃન્મત્પરમો મદ્રક્તઃ સંગ વર્જિતઃ ॥ નિર્વેરઃ
સર્વ ભૂતેષુ યઃ સમામેતિ પાંડવ ॥ ૧૧ ॥

હું અજનન, મારા નિમિત્તેજ સર્વ કર્મ કરનાર,
મારામાંજ પ્રીતિવાળો, મારીજ ભક્તિ કરનાર, અને
કોઈ પ્રાણીનો સંજ નહિ કરનાર તથા કોઈ પ્રાણીની
સાથે વેર નહિ બાંધનાર, પ્રાણી મને પામે છે. ॥ ૧૧ ॥
શ્રેયોહિ જ્ઞાનમભ્યાસા જ્ઞાનાદ્વયાનં વિશિષ્યતે ॥

ધ્યાનાત્કર્મ ફલ ત્યાગ સ્ત્યાગાચ્છાંતિરનંતરમ્ ॥૧૨॥

હંમેશાં જ્ઞાનનો અભ્યાસ કરવો તે ઉત્તમ છે, તેથી પ્રખ્યુ શ્રી ભગવાનનું ધ્યાન ઉત્તમ છે, તેથી પણ નિષ્કામ કર્મ કરવાં તે ઉત્તમ છે; અને તેથી પણ સર્વ જીવોમાં હું રહ્યો છું એવા ભાવના કરવી તે સૌથી ઉત્તમ છે. ॥ ૧૨ ॥

ક્ષેત્રજ્ઞંચાપિ માં વિદ્ધિ સર્વ ક્ષેત્રેષુ ભારત ॥ ક્ષેત્ર ક્ષેત્રજ્ઞયોર્જ્ઞાનં યત્તજ્ઞાનં મતં મમ ॥ ૧૩ ॥

હે અર્જુન, સર્વ પંચભુતના દેહોમાં જીવાત્મા રૂપે રહેલો હુંજ છું માટે અને જીવાત્મા એ બંનેનું જે જ્ઞાન તેજ મારે માન્ય છે. ॥ ૧૩ ॥

માં ચયોઽવ્યભિચારેણ ભક્તિ યોગેન સેવતે ॥ સ ગુણાન્સમતીત્યૈવ બ્રહ્મ ભૂયાય, કલ્પતે ॥ ૧૪ ॥

જે પ્રાણી શુદ્ધ ભક્તિથી મારું પુજન કરે છે, તે પ્રાણી ત્રણે ગુણોનો ત્યાગ કરી બ્રહ્મરૂપ બને છે. ॥૧૪॥ નિર્માન મોહા જિત સંગ દોષા અધ્યાત્મ નિત્યા વિનિવૃત્ત કામાઃ ॥ દ્વંદ્વૈ વિમુક્તાઃ સુખદુઃખ સંજ્ઞૈ

ર્ગચ્છન્ત્ય મૃદાઃ પદમવ્યયં તત્ ॥ ૧૫ ॥

માન તથા મોહ જેના ગએલા છે, સંગના દોષને છૂતનાર, સર્વ પ્રાણીઓના શરીરમાં રહેલા પરમાત્માને ઓળખનાર અને કામ ક્રોધાદિકને ત્યાગ કરનાર, તથા સુખ અને દુઃખમાં સમાન રહેનાર જ્ઞાની પુરૂષો નિર્મળ મારા ૫૬ (મોક્ષ ધામ)ને પામે છે. ॥ ૧૫ ॥

યઃશાસ્ત્ર વિધિ મુત્સૃજ્ય વર્તતે કામ કારતઃ ॥ ન
સ સિદ્ધિ મવાપ્નોતિ ન સુખં ન પરાંગતિમ્ ॥૧૬॥

જે કામનાવાળો પુરૂષ શાસ્ત્રની મર્યાદાને ઉલ્લંઘન કરી સંસારમાં રહે છે તે પુરૂષ ઉત્તમ સિદ્ધિ, ઉત્તમ સુખ અને શ્રેષ્ઠ ગતિને પામતો નથી. ॥ ૧૬ ॥

મનઃ પ્રસાદઃ સૌમ્યત્વં મૌનમાત્મ વિનિગ્રહઃ ॥ ભાવ
સંશુદ્ધિરિત્યેવં તપો માનસ મુચ્યતે ॥ ૧૭ ॥

ગમે તેવા સુખ દુઃખના પ્રસંગમાં પણ મનને પ્રસન્ન તથા સમતાવાળું રાખે, મૌનવૃત્તિને ધારણ કરે, અને આત્માનું જ અખંડ શુદ્ધ ભાવથી ચિંતવન કરે તે માનસિક તપ કહેવાય છે. ॥ ૧૭ ॥

સર્વ ધર્મોપાસિયજ્યં મામૈકં શરણં વ્રજ ॥ અહં ત્વાં
સર્વ પાપેભ્યો મોક્ષયિષ્યામિ મા શુચઃ ॥ ૧૮ ॥

હે અર્જુન, સર્વ ધર્મોનો ત્યાગ કરી મારીજ
શરણે આવ્ય, હું તને સર્વ પાપોથી છુટા કરીશ, માટે
તું શોકનો ત્યાગ કર. ॥ ૧૮ ॥

ગીતા સારં મિદં પુણ્યં યઃ પઠેત્સુ સમાહિતઃ વિષ્ણુ
લોક મવાપ્નોતિ મય શોક વિનાશનમ્ ॥ ૧૯ ॥

જે મનુષ્ય આ સંસારમાં ભય શોકને નાશ
કરનાર, પવિત્ર એવી આ અષ્ટાદશ શ્લોકની ગીતાનો
મનને કબજે રાખીને પ્રાઠ કરે છે; તે મનુષ્ય ભય
શોકને નાશ કરનાર એવા વિષ્ણુલોકમાં જાય છે.

॥ इति श्री वेद व्यास विरचिताऽष्टादश श्लोकी
गीता संपूर्णा ॥

॥ श्री वेद व्यासनी जनावेदी अठार श्लोकनी
गीता संपूर्णा ॥

॥ श्री कृष्णापणमस्तु ॥

ચિત્તભ્રમ;-દિવાનાપાણું,-ધેલછા-

(INSANITY-MANIA.)

ના દરદીને માટે રામબાણુ દવા અમાસી પાસે છે.

દાદર, ખસ તથા ખરજવાનો અકરીર મલમ

કિંમત ડબ્બી ૧) ના રૂ. ૦-૪-૦

દાંતના સર્વે રોગો માટે,

ખુરાબોદાર, સસ્તુ અને સુખ સ્વચ્છ કરનાર મંજન

કિંમત તોલા ૧૦ ના રૂ. ૦-૬-૦

અવધીઆ તાવ શિવાયના તમામ તાવ ઉપર

રામબાણુ ગોળીઓ.

કિંમત ડબ્બી ૧) માં ગોળી ૨૦ રૂ. ૧-૪-૦

આ શિવાય દરેક રોગની દવા યોછા દર લઈ
કરવામાં આવે છે.

મળો યા લખો,

દેશી દવાઓ બનાવનાર તથા વેચનાર,

વૈદ્ય. એમ. બ્યાસ.

ઠે. દરીઆપુર, વાડીઆમ, મહેતા પોળ,

ધર નં. ૨૫૭-૨૬૫. અમદાવાદ,

